

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SÜRELİDİR

71135-136

7/135, 136

SAYI : B.02.0.007/00.1651
KONU :Yazılı Soru Önergeleri

17.10.2007

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İLGİ: Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı'nın 02.10.2007 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-152 sayılı yazısı.

İlgi yazı ekinde Bakanlığımıza gönderilen Adana Milletvekili Sayın Nevin Gaye ERBATUR'a ait yazılı soru önergeleri hakkındaki bilgileri içeren cevaplar ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Nimet ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı

Dağıtım:

Gereği :

- TBMM Bşk.Genel Sekreterliği
(Kanunlar ve Kararlar Dai.Bşk.)
Ek: 2 Yazı (2'şer Nüsha)

Bilgi :

- Başbakanlık
(Kan.ve Kar.Gen.Müd.)
Ek: 2 Yazı

**ADANA MİLLETVEKİLİ SAYIN PROF.DR.N.GAYE ERBATUR'UN
7/136 ESAS NOLU YAZILI SORU ÖNERGESİ CEVABIDIR**

Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün "Türkiye'de Aile Yapısı" başlıklı anketi medyada geniş yer bulmuştur. Bu araştırma hakkında:

SORULAR :

- 1) Araştırmanın odaklandığı yerleşim merkezleri nereleridir?
- 2) Araştırma sonuçlarına göre yemek yapma ve ütü gibi gündelik işlerin halen %80'den daha yüksek oranlarda kadınlar tarafından yapıldığı belirlenmiştir. Bu, ülkemizde kadını ikincil konumda tutan toplumsal cinsiyet rollerinin halen devam ettiğinin bir göstergesidir. Bakanlığınızın kadını güçsüzleştiren, onu toplum hayatından ve ekonomik hayattan uzak tutan toplumsal cinsiyet rollerinin silinmesi için yaptığı çalışmalar var mıdır? Var ise bu çalışmalar nelerdir?
- 3) Ankete göre özellikle Güneydoğu (%40.4), Orta Anadolu (%30.7) ve Kuzeydoğu Anadolu (%30) bölgelerinde akraba evlilikleri halen sıkça görülen bir uygulama. Sağlık açısından da kötü sonuçlar doğuran bu uygulamanın halk arasında yaygınlığını azaltmak için ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?
- 4) Araştırma dahilinde kadınların %64.2'si, erkeklerin ise %56.7'nin görücü usulü ile evlendiği belirtilmiştir. İnsanların bir hayatı paylaşacakları eşlerini tanıyarak evliliğe adım atmalarını teşvik etmek için uygulanan projeleriniz bulunmakta mıdır?
- 5) Araştırma aynı zamanda Türkiye genelinde başlık parasının uygulanmasının %16.8, kırsal kesimlerde ise %23.5 dolayında olduğunu belirtmiştir. Kadınlar alınıp satılabilecek bir meta değildirler. Başlık parası her yönüyle kadını aşağılayıcı bir uygulamadır ve farklı toplumlarda farklı şekiller alan bu uygulama uluslar arası kadın hakları sözleşmesi dahilinde de belirtilmiş ve kabul edilemez bulunmuştur. Durum bu iken Türkiye'de bu kadar yüksek rakamlar ile halen başlık parası uygulamasının devam etmesi kabul edilemez. Bu durumun engellenmesi için Bakanlığınızca uygulanan projeler var mıdır? Var ise bunların hedef kitlesi kimlerdir? Sonuçları ne yöndedir?
- 6) Toplumumuzda "erkek çocuğun anneye itibar sağladığı," "kadınların çalışmasının uygun olmadığı" gibi toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştiren yargıların devam ettiği bu araştırma ile de belgelenmiştir. Bakanlığınız bu araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak yeni projeler ve programlar uygulamayı planlamakta mıdır? Eğer planlıyorsa bu proje ve programlar nelerdir?

CEVAPLAR :

Konuya ilişkin olarak Bakanlığımıza bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 5251 sayılı Yasanın 1. madde hükmü gereğince "...kadının insan haklarının korunması ve geliştirilmesine yönelik

çalışmalar yapmak, kadınların sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal yaşamdaki konumlarını güçlendirmek, hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak" üzere Başbakanlığa bağlı olarak kurulmuştur.

Bu hükümden ve yine Genel Müdürlüğün görevlerini düzenleyen 3. maddeden hareketle Genel Müdürlük toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak üzere gerekli görülen yasal çalışmalara katkı sağlamakta ve doğrudan yasal çalışmalar yürütmektedir. Yine aynı amaçla Genel Müdürlük tarafından Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) Türkiye 4. Ülke Programı çerçevesinde Toplumsal Cinsiyet Alt Programı ile 2005 yılı Türkiye-Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali İşbirliği Programı kapsamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Eşleştirme Projesi ve Aile İçi Şiddetle Mücadele Projeleri yürütülmekte; 2006/17 sayılı "Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddet Hareketleri ile Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi" konulu Başbakanlık Genelgesi uyarınca kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetlerinin önlenmesi konusundaki tedbirlerin uygulanmasını takip etmek üzere koordinasyon görevi yerine getirilmektedir.

Bu çerçevede Genel Müdürlük tarafından toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinç yükseltme çalışmaları kapsamında, kamu kurum ve kuruluşlarına, yerel yönetimlere ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik eğitim programları düzenlenmektedir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün gerek doğrudan, gerekse işbirliği içerisinde yürüttüğü çalışmalar sonucunda sağlanan gelişmeler kadının, yaşamın her alanına tam ve etkin katılımını sağlayacaktır.

Bilindiği üzere, başlık parası da berdel evliliği, erken evlilik, resmi nikahsız evlilik ve çok eşlilik uygulamaları gibi kadının insan hakları ihlali ve kadına yönelik şiddet olarak görülmektedir.

Ülkemizde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi ve dolayısıyla bu tür sorunların ortadan kaldırılması için gerekli yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Ancak yasaların etkin ve tam olarak uygulanabilmesi için toplumsal zihniyet dönüşümünün çok önemli olduğu bilinmektedir. Bu çerçevede Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, zihniyet dönüşümünü sağlamayı amaçlayan pek çok çalışma yürütmektedir.

4 Temmuz 2006 tarihinde yayınlanan 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile "Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre/Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler" konusunda ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşlara çeşitli görevler verilmiştir. Başbakanlık Genelgesinde yer alan tedbirlere ilişkin olarak kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetleri konusunda yapılacak çalışmalarda koordinasyon görevi, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Söz konusu koordinasyon görevi çerçevesinde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Genelge'de belirlenen sorumlu kuruluşlar ve işbirliği kuruluşlarının Genelge kapsamında gerçekleştirdikleri faaliyetlere ilişkin bilgileri üçer aylık periyotlar halinde izlemekte ve Genel Müdürlüğün web adresinde yayınlanmaktadır. Kurum ve kuruluşların gönderdikleri dönemsel faaliyet raporlarından, Genelgedeki tedbirlerin hayata geçirilmesi ve kadına karşı şiddetin önlenmesi amacıyla tüm tarafların topyekün bir

mücadele ve kararlılıkla çalışmalarını yürüttükleri bu konudaki farkındalık ve duyarlılığın oldukça arttığı görülmektedir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün, Avrupa Birliği Katılım Öncesi 2005 Yılı Mali İşbirliği Programı kapsamında Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun teknik desteği ve Avrupa Komisyonu'nun mali katkılarıyla yürüttüğü "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yaygınlaştırılması Projesi (Promoting Gender Equality) (2007-2008) "nin ikinci bileşeni "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele" başlığını taşımaktadır.

"Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele" bileşeninin uygulamasında elde edilecek; Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçlarına İlişkin Niteliksel ve Niceliksel Araştırma, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı, İletişim Stratejisi, Literatür ve Mevzuat Tarama Çalışması ve Sığınmaevi Altyapı Standartları ve Alternatif Yönetim Modelleri çalışması gibi çıktılar kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli araçlar olacaktır.

Bu araçlardan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı Taslağı, ilgili tüm tarafların temsilcilerinin katkıları alınarak hazırlanmış, görüşleri alınmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına gönderilmiştir. Kurumlardan gelen görüşler doğrultusunda Ulusal Eylem Planı nihai hale getirilecektir.

Yine Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele konularında gelişmiş mekanizmalara sahip Avrupa Birliği üyesi ülkelerden Avusturya ve Danimarka'ya, şiddet mağduru kadınlara hizmet sunumuna ilişkin kuruluşlarla bir araya gelmek, deneyimleri paylaşmak ve uygulamaları yerinde incelemek amacıyla ilgili Bakanlıkların temsilcilerinin katılımıyla birer çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir. Eğitimlerde kullanılmak üzere, çalışma ziyaretlerine ilişkin olarak katılımcılar tarafından hazırlanmış olan raporların derlenmesi çalışmaları Proje Uygulama Ekibi tarafından sürdürülmektedir.

Bunun yanı sıra, kadına karşı şiddetle mücadelenin önemli bir parçasını teşkil eden erkeklerin konuya duyarlılığını arttırmak amacıyla, vatani görevini yapmakta olan er ve erbaşlara yönelik "Yurttaşlık Sevgisi" dersi kapsamında kız çocuklarının okullaşması, kadın-erkek eşitliği, kadının insan hakları, kadına yönelik şiddet, töre ve namus cinayetlerinin önlenmesine ilişkin konuların yer aldığı eğitim materyalleri, CD ve afişler Bakanlığımıza bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nce hazırlanarak Genel Kurmay Başkanlığına iletilmiş ve 600 garnizona dağıtımı sağlanmıştır. Bu tür eğitimlerin kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına ve dolayısı ile sorunuzda yer alan sorunların çözümüne de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ayrıca, kadına karşı şiddetin önlenmesi için kamuoyunda farkındalık yaratma ve toplumsal duyarlılığın güçlendirilmesi amacıyla bu önemli toplumsal soruna dikkat çekilmesinde geniş halk kitlelerine ulaşabilmesi için T.C. Başbakanı Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN, Devlet Bakanı Sayın Nimet ÇUBUKÇU, Diyanet İşleri Başkanı Sayın Ali BARDAKOĞLU ve Kadının Statüsü Genel Müdürü Sayın Esengül CİVELEK'in yer aldığı yaklaşık 60 saniye süren bir spot film çekilmiştir. Söz konusu spot filmin ulusal televizyon kanallarında ve yerel televizyon kanallarında 6 ay süreyle yayınlanmıştır.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü'nün işbirliği içinde 2000 yılında hazırlanan "İçimizden Birleri" isimli 6 ayrı Spot film GAP TV kanalında yayınlanmıştır. Söz konusu spot filmlerde Kadına Yönelik Şiddet, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, Başlık Parası, Resmi Nikah, Kadınların Okuma-Yazma Kurslarına Katılımının Önemi, Töre Cinayetleri konu başlıkları ele alınmıştır.

Bakanlığımıza bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nce sürdürülen çalışmaların kamuoyuna etkin bir şekilde duyurulması, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yapılan kadın çalışmalarının bölgeye kazandırdığı değerlerin anlatılması ve yöre halkının bilgilendirilerek projeye katkılarının sağlanması amacıyla Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile TRT arasında Protokol imzalanmıştır. Bu protokol kapsamında, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşayan kadınları hedef kitle olarak ele alan istihdam, eğitim ve şiddet konularında, "Beni Acıtmayın" isimli 6 bölüm ve yaklaşık 25'er dakikalık belgesel programın çekimlerine başlanmıştır. Belgesel, çekimleri tamamlandığında TRT GAP Televizyonu'nda yayınlanacaktır.

Sürdürülen bu tür çalışmalar ve ilgili tüm tarafların konuya entegrasyonun sağlanması kamuoyunda farkındalık ve toplumsal duyarlılık yaratarak bahsi geçen zihniyet dönüşümünü daha kısa sürede sağlayacağı ve sorunuzda yer alan sorunların çözümünde etkili olacağı düşünülmektedir.

Konuya ilişkin olarak Bakanlığımıza Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

2006 Aile Yapısı Araştırmasının verileri, ülke genelinde, "İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması" (İBBS) Düzey 1 esas alınarak oluşturulan örnekleme toplanmıştır. İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey 1'de 12 adet sınıf mevcut olup bunlar İstanbul, Batı Marmara, Ege, Doğu Marmara, Batı Anadolu, Akdeniz, Orta Anadolu, Batı Karadeniz, Doğu Karadeniz, Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu bölgelerinden oluşmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın örneklemi, Türkiye kent/kır, İBBS Düzey 1 (12 coğrafi bölge) ve üç seçilmiş il (İstanbul, İzmir Ankara) bazında tahmin verebilecek şekilde tasarlanmış olup, 12 208 haneden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında 18 yaş üzeri 24 647 kişiyle görüşülmüş ve 48 238 kişinin bilgisi alınmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre yemek yapma ve ütü gibi gündelik işlerin halen % 80'den daha yüksek oranlarla kadınlar tarafından yapıldığı verileri bulunmakla birlikte cinsiyet rolleriyle ilgili tutumların değerlendirilmesinde çeşitli değişkenler göz önünde bulundurularak daha ayrıntılı analizlerin yapılması gerekmektedir.

Bilindiği gibi toplumsal cinsiyet rolleri toplumsal-kültürel yapıya ve yaşama şartlarına bağlı özellikler olarak yüzyılları kapsayan bir sürecin ürünü olarak şekillenmekte ve diğer toplumlar da olduğu gibi bizim toplumumuzda da cinsiyet açısından farklılıklar göstermektedir. Bu çerçevede cinsiyet rolleri ancak toplumsal-kültürel yapı ve yaşama şartlarındaki değişime bağlı olarak değişebilmektedir. Bu konuda bireylerin hayatlarına doğrudan müdahale edilmesi mümkün olmamakla birlikte yapılabilecek çalışmalar eğitim kurumlarında cinsiyet rolleriyle ilgili olarak katılımcı tutumların vurgulanması, kadın nüfusun eğitime katılımı oranının

yükseltilmesi gibi dolaylı şekilde cinsiyet rollerini etkileyebilecek çalışmalar olmaktadır.

Akraba evlilikleriyle ilgili oranların mevcut evliliklerin tümüyle ilgili olması nedeniyle yeni evliliklerdeki oranların biraz daha düşük olduğu tahmin edilmektedir. Bu konudaki risklerle ilgili olarak bireylerin bilinçlendirilmesi önem taşımaktadır. Bu konuya özgü Genel Müdürlüğümüzce yürütülmekte olan bir proje olmamakla birlikte bireylerin evlilik konusunda bilgilendirilmeleri Aile Eğitimi çalışmalarında yer almıştır. Önümüzdeki dönemde de Aile Eğitimi Projesinin yürütülmesi hedeflenmektedir.

Araştırmada kadınlarda % 64,2 erkeklerde % 56,7 görücü usulüyle evlenme sonucu çıkmakla birlikte bunlardan erkeklerde % 31,9'u, kadınlarda % 28'i "görücü usulüyle kendi kararıyla"; cevabını vermişlerdir. Bu durumda asıl sorunlu görülen oran erkeklerde % 24,8, kadınlarda % 36,2 "görücü usulüyle ailemin kararıyla" cevabı olmaktadır. Ancak bu durumun değerlendirilmesinde de oranların yeni yapılan evliliklerle değil mevcut evli bireylerin tümüyle ilgili olduğunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Yani 40 ya da 50 yıl önce yapılan evlilikle de bu oranın içinde yer almaktadır. Günümüzde yapılan evliliklerde bu tür evliliklerin oranının çok daha düşük olduğu düşünülmektedir. Bireylerin ve ailelerin evlilik konusunda bilinçlendirilmeleri Aile Eğitimi Programları içerisinde yer almıştır.

Başlık parasıyla ilgili oranlar da mevcut bütün evlilikleri kapsayan bir oran olması nedeniyle yeni evliliklerde başlık parası uygulamasının oranının daha düşük bir oranda olması beklenmektedir. Tarihsel ve kültürel temelleri olan bu uygulamalar toplumsal yapıdaki değişime bağlı olarak değişebilmektedir.

Bilindiği gibi cinsiyet rolleri ile ilgili yargılar toplumsal kültürel yapı ve yaşama şartlarıyla yakından ilgili olması nedeniyle bu yargıların kısa sürede değişmesi mümkün olmamakta, bu konuda yapılanlar bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri olmaktadır. Öte yandan Genel Müdürlüğümüzce, ülkemizde ailelere sunulan bilgi, destek ve danışmanlık hizmetlerinin kalite standardının yükseltilmesini amaçlayan bir proje ile ilgili olarak hazırlık çalışması devam etmektedir.

Saygılarımla.

Nimet ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı